

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Romániában	
Egész évre	750
Félévre	380
Negyedévre	200
Egy hónapra	70
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken	3 lej
Bukarestben	3.50
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	25 ct
Egy szám	1.50 ct

1924. június 21. Szombat

Cinj-Kolozsvár + VII. évfolyam * 136. szám

5684. Szíván 19

Az erősebbnek kell engednie

Az ötéves per új fejezetéhez érkezett. A németek eddig azt mondták: „Egyedül a tulsó oldalon van a hiba, mi készen állottunk a bébére és megegyezésre, mi a győzők jelszavait szent igazságnak vettük és évszázados nemzeti tradíciókat feláldozva, az új szellemnek megfelelően rendeztük be az országot és alkotottunk át Németország alkotmányát. Mi azt hittük, hogy a demokrácia és az örendelkezés elve csakugyan valóságga válik Európában és szívünk mélyéből üdvözöltük az új korszak hajnalhasadását annak ellenére, hogy ez Németország legyőzetésével vette kezdetét. De csakhamar keservesen kellett tapasztalunk, hogy mindaz, amit a győzők a demokráciáról és az örendelkezésről hirdettek, tures frázis volt csupán és nem szolgált egyébre, minthogy leszerelje a német ellenállást és megtörje a német nemzet harci erejét. Ha öt évvel ezelőtt csakugyan őszinte lett volna a békekészség a győzőkben, akkor ma már rég boldogság és nyugalom volna Európában.

Ebben a német érvelésben, amely különösen Herriot kormányrajtása óta hangzik el egyre sürűbben, csakugyan van némi igazság. Az európai nagypolitikában most megismétlődik a gyermek és a farkas meseje, ha mindjárt szerencsésebb formában is. Az antant politikusai annyiszor hirdették már az igazságos béke és a demokrácia jelszavát és annyiszor szegtek meg ezeket az ígéreteket, hogy most, amikor végre olyan kormány került Franciaország élére, amely valóban őszintén és bensőségeen akarja a békét és igazságot, szavai csak nehezen találhatnak hitelre Németországban. Mert tudni kell, hogy a mai Németország már nem az, ami közvetlenül a háborus összeomlás után volt. A mai Németország tele van csalódással és elkeseredéssel a franciákkal szemben, meg van fosztva illúzióitól és a nép széles rétegeiben a harag és a bosszu érzése vert tanyát. A német demokrácia olyan mértékben vesztett népszerűségéből, amilyen mértékben Franciaország és az antant megszegte ígéreteit. A német demokrácia joggal tehet súlyos szemezhányásokat Franciaországnak, hogy az ő őszinte békekészségét azzal hálálták meg a francia politikusok, hogy titokban a reakciót segítették, nem éppen sikertelenül. Ma már a német demokrácia nem olyan erős, hogy a szava egyedül döntő lehetne Németország sorsának intézésében és ha ez a körülmény károsan befolyásolja a helyzet tisztázását, ugy elcsorban magukra vessenek a francia politikusok.

A Herriot-kormány mindenekelőtt azt tüzte ki célul, hogy a német demokráciát fogja erősíteni, mert ez az egyetlen út, amely a kibontakozáshoz vezet. Egész bizonyos, hogy a német demokrácia rövidesen ismét erőre kap, ha a német nép látni fogja, hogy ez a demokrácia meg tudja szerezni számára a nyugalmat. Ebben a tekintetben azonban a francia demokráciának tettekkell kell buzdítást adnia. A német nép már nem hisz a francia ígéreteken. Ennek természetesen nem a mai francia kormány az oka, de a következményeket mégis neki kell viselnie, sőt egyenesen nagylelkűnek kell lennie, mert minden elhamarkodott és erőszakos lépés csak arra alkalmas, hogy a halottaitól feltámadt német reakciót és a reváns-gondolatot még jobban megerősítse. Itt most már hátterbe kell szorulnia a presztizshérdésnek, el kell tűnnie a győző és legyőzött közötti megszégyenítő különbségtételnek és a szönyegen lévő problémákat csakugyan a nemzetközi szolidaritás szellemében kell megtárgyalni, mert különben ismét felfakadnak a gyűlölet régi szenvedélyei. Nem lehet kétséges, ha a

francia demokrácia ilyen érzésekkel fog a német probléma megoldásához, akkor hangja meghallgatásra talál a német nép nagy tömegeiben és a reakció előretört csoportjai, a háborus uszítók és revánsra szomjazók ismét

vissza fognak vonulni sötét rejtekeikbe, oda, ahová az öt év előtti forradalom kergette őket és a német nép akarata azokat fogják képviselni, akik őszintén a demokrácia és a béke hívei.

Botrányok között szavaztak bizalmat Herriotnak

A jobboldal fenn akarja tartani a Ruhr-vidék megszállását. A francia gyárosok szűkkeblűsége. Dulakodás és verskedés a képviselők között

(Páris, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Herriot kormányprogramja, amelyet egyik legutóbbi számunkban részletesen ismertettünk, élénk vitát váltott ki a francia kamarában. Faure szocialista képviselő nyilatkozatot olvas fel pártja nevében. Eszerint a francia nép május 11-én véget vetett a nacionalista egoizmus politikájának, amely bizalmatlanságot és gyűlöletet teremtett Európában, hogy helyére olyan politikát ültessen, amely a nemzetközi szolidaritás gondolatán épül fel. A szocialista képviselő bizalmat nyilvánította a kormány iránt, amely el van szánva rá, hogy végrehajtsa a becsületes jóvátétel művét.

Védik Poincarét

Troquer volt közmunkaügyi miniszter kijelenti, hogy néhány felvilágosítást kell kérnie a miniszterelnöktől. Felsorolja Németország eddigi állítólagos mulasztásait és a baloldali pártok folytonos közbeszólásai között nagy dicsérrel emlékezik meg a Ruhr-vidéken véghezvittekről. Követeli, hogy Poincaré politikájának eredményeit ne tegyék kétségessé és ismerjék el az ő érdemeit.

Herriot szólalt fel ezután és mindenekelőtt kérte a kamarát, fejezzék meg ma be az interpellációs vitát, hogy alkalmat adjanak neki londoni útjának nyugodt előkészítésére. A miniszterelnök kijelentette, hogy ma csak a vatikáni nagykövetség megszüntetésének kérdéséről, továbbá bizonyos pénzügyi és külpolitikai kérdésekről kíván tárgyalni. Nén antiklerikális, de már 1919 ben, amikor a vatikáni nagykövetséget felállították, ellenzte azt. Hü akar maradni régebben vallott elveihez. A miniszterelnök szavait a jobboldal gyakran szakítja félbe, amire a baloldal szintén tüntetni kezd.

Kiőr a vihar

Amikor De Saint Just tábornok, a demokrata köztársaság unió tagja egy megjegyzést tesz a miniszterelnök beszédére, Reynauld szocialista képviselő a következőket kiáltja a tábornok felé:

— Véreskezű tábornokok hallgassanak! Erre a közbeszólásra óriási tumultus keletkezett és a teremőröknek kellett közbelépniök, hogy a tettelegességet megakadályozzák. Amikor Reynauld kijelenti, hogy arról akar beszélni, ami a háboru alatt történt, számos jobboldali képviselő a miniszterek padja elé nyomul és hangosan kiabálja:

— Nolle! Nolle! (A jobboldali képviselők Nolle tábornok hadügyminiszterre céloztak.)

Az óriási láрма miatt az elnök kénytelen volt felfüggeszteni a gyűlést. A tumultus tovább tartott és csak akkor csendesedett le, amikor Reynauld bocsánatot kért a kamarától. Az elnök ezután ismét megnyitotta az ülést, hogy Herriot folytathassa beszédét. Amikor a miniszterelnök a ruhrvidéki műveletek hozadékanak felbecsüléséről beszél, Reybel, a fel szabadított vidékek volt minisztere felbeszítja. A baloldalon erre óriási viharzás támadt. Herriot számadatokkal bizonyítja állításait. Ha több vasat és acélt engedtek volna be Franciaországba, akkor Németország nem építhetett volna hajókat és nagy zsilipeket. De Német-

ország csak szenet és kokszot szállíthatott, mert bizonyos francia gyárosok meg akartak szabadulni a német konkurenciától és olcsó szenet akartak. Kijelenti, hogy egy békés Franciaország megszállás nélkül is meg tudja oldani a fizetések és a biztonság kérdését.

A bizalmi szavazás

Ezután a baloldali blokk előterjesztette bizalmi indítványát, amely a következőképen hangzik:

„A kamara helyesli a kormány nyilatkozatát, mert bizik abban, hogy az általános választójog alapján május hó 11-én helybenhagyott politikáját végre is fogja hajtani. A kamara elvet minden további hozzáfűzést és áttér a napirendre.”

A bizalmi javaslat elfogadását nagy botrányok előzték meg. A képviselők között óriási dulakodás támad, mely súlyos verekedéssé fajult. Marty képviselő leoldja a derékszíját, felugrik a padra és a levegőben forgatja. Az elnök kénytelen az ülést felfüggeszteni és a karzatokat kiüríteni. Az ülés újabb megnyitása után vehette csak kezdetét a szavazás, amelynek eredményeképen a kamara 313 szavazattal 234 ellen bizalmat szavazott a Herriot-kormányának.

Herriot tárgyalásai

Jelentettük tegnap, hogy Herriot hosszabb megbeszélést folytatott Hymans belga külügyminiszterrel. Hymans visszaérkezett Brüsszelbe és a francia miniszterelnökkel folytatott tárgyalásairól a következőképen nyilatkozott a sajtó képviselőinek:

— Nagyon meg vagyok elégedve az első találkozással és Herriot-ot igen szimpatikus embernek ismertem meg. A napirendi kérdéseket csak futólag érintettük, mert a nemzetközi problémák alaposabb megvitatására csak akkor kerül a sor, ha Herriot már találkozott Macdonaldal. A francia-belga programban semmi változás nem állott be, Páris és Brüsszel között az egyetértés a régi maradt.

A berlini lapok a Havas-ügynökség ama jelentésével szemben, hogy a megszállott területeken már csak ötvennyolc német van fogásban, beavatott helyről úgy értesülnek, hogy a francia és belga fogházakban még 1757 német állampolgár slynlődik, akiket a megszállott területekről hurcoltak el.

Trozkij cáfol

Moszkva, június 20. Trozkij erélyesen megcáfolja azokat a híreket, melyek a külföldi sajtóban láttak napvilágot s melyek Trozkij-nak egy Podolszkban tartott beszédére hivatkozva világgá kürtölték, hogy Oroszország Besarabia visszavételét elhatározta s ezzel a lépéssel újra közeledik ahhoz a célhoz, hogy a török tengerszorosot és Konstantinápolyt Oroszországnak megszerezze. Trozkij kijelentette, hogy hasonló természetű beszédet ez évben sehol sem mondott, nem is mondhatott, mert a török tengerszorosok okkupálása teljesen ellentmondana Szovjetorszország alapvető politikai felfogásának. Éppen Oroszország volt az, mely segítette Törökországot abban, hogy Konstantinápolyt visszavegye és önállóságát biztosítsa.

Kötél

Vosztalya

Uj Kelet min- előfizetője és ot megrendeli:

ncmesek
yv)
(Regény)
(Amatör
ény)
r. dráma)
siegyene-
r. dráma)
ja. (Ta-
példány.

száz lejért (és olvasóinknak egy utánvétellel.

Uj Kelet min- előfizetője és ot megrendeli:

emesek.
v)
(Kötve.
(3 ke-
(Bibliái
ar lenni.
regény)
anulm.)
földön.

száz lejért (és olvasóinknak egy utánvétellel.

ingyen az olvasója, aki az teli:

vek):

blén.

rt (és portó) knak a pénz utánvétellel.

nyen az Uj aki az alábbi

ányok):

rály-

s.

izmus.

köve-

rt (és portó) knak a pénz utánvétellel.

sz. Sürgönyöm: telefonnum 2-86

Ahol országépítésre nevelik az ifjúságot A haifai reáliskoláról

Az értékek átértékelésének korszakában a nevelés és iskola fogalmai is erős változáson mentek keresztül. A nevelési problémáknak nem a legfontosabbika a tudás fülhalmozódása és az ember ma már megkérdézi önmagától, vajjon az iskolafegyelem nem esik-e a jellemképzés rovására. Az új iskolaalakulat gondolata lép mindinkább előtérbe, de minden ötlet és terv és program e téren nagy akadályokba ütközik és az iskolatradíció mintha megdöntetlen lenne.

Ami az amerikaiakról áll, hogy boldogok, mert a hagyományos képzetek lesújtó nehezékei nélkül tudnak dolgozni, rá lehet alkalmazni az új zsidó palesztinaiakra is. Az ország új zsidó iskolatípusa sok tekintetben meg van állapítva és körül van határolva. Főelv ez iskolákban egy olyan generáció fölnevelése, amelynek szoros együttműködése a néppel és beleygőkeresztedettsége a zsidó történelmébe valami magától értetődő adottság. Az oktatás nyelve héber.

A héber iskola célját és irányelvét világosan mutatja: a haifai héber reáliskola.

Ebben az iskolában tisztára látni lehet a célt. Egy generációt felnevelni azzal a sajátos feladattal, hogy ez a nemzedék építse fel az országot, vagy helyesebben: folytassa az ujjáépítés munkáját azzal az energiával és szívszával, azzal a töretlen lelkesedéssel, amit a történelmi diáktól. Belenevelik ebbe az új generációba a felelősség nagy tudatát.

Más kérdés, hogy e célt milyen eszközökkel lehet elérni. A pedagógus szempontjai nem irányulhatnak másra, mint a lehetőségek kihasználására. Az iskolának nem szabad tudományt gyömszőlő intézménynek lennie, hanem kell, hogy eleven része legyen annak az organizmusnak, amely dolgozik és épít. Ebben az értelemben a héber reáliskola voltaképpen nem egyéb mint munka és nevelőiskola. Ami itt folytatódik, nem az a játékszerű munka, amit más iskolákban végeznek. Nem a modern iskolák könnyed, játékos, oktató és szemléltető metodusát plántálják az ifjúságba, hanem komoly és módszeres nevelést adnak a fiuknak és leányoknak egyaránt. A fiuk úgy tanulják meg a kézműipart, mintha egész nap egyébbel sem foglalkoztak volna, mint iparukkal, a leányok pedig olyan gyakorlati kiképzést nyerne a háztartás körül, hogy példái lehetnek az igazi gazdasszonyoknak. Az asztalosmesterséget tanuló fiuk készítik az iskola butorait és módjukban van ezenfelül is dolgozni más közhasznú intézmények számára. Főelv még e kérdés körül az is, hogy a fiuk saját ötleteiket érvényesítik a munka körül és megengedik nekik, hogy csakis azt a butodarabot készítsék, amelyeket ők maguk terveztek.

Nagyon kívánatos lenne, hogy pedagógusaink megnéznék a reáliskola munkahelyeit és meggyőződést szerezzenek arról, hogy milyen módon kell egybekapcsolni a fiatalság kezdeményező erejét és tervező képességeit a reális munkával.

Az iskolában az elméleti oktatásnak új módszerét vezették be. Itt van mindjárt a botanika, amelyet nem dohos iskolateremben oktatnak, hanem kint a kertben. Az osztály kertmunkát végez, a fiuk maguk ültetik a növényeket, eközben megismerkednek a növény fontos szerkezetével és csak természetes, hogy ilyen módon inkább emlékeztükben marad a növény, mintha azt az iskolában tanulnák és otthon a négy fal között bemagolnák. A botanikában mindjárt komoly előrehaladást is tapasztalhatunk. A gyermekek mikroszkóp alá veszik a növényeket, megvizsgálják pontosan a szerkezetét, maguktól felismerik a növény felszívódási képességeit és a tanárnak nincs oktató, hanem inkább utmutató szerepe. Hasonló metódussal ismerkednek meg a fiuk a matematika és csillagászatban főbb alapelveivel.

Az iskola vezetői azonban tudják, hogy ez sem elégíti ki azokat, akik a nevelést magas színvonalra kívánják emelni. Egy ember nevelése olyan súlyos és komplikált feladat, amelyet nem is lehet beszorítani egy tanrend keretei közé. Internátust is létesítettünk a reáliskola mellett. Egyelőre a világ minden tájáról mindössze huszontöt fíu van itt elhelyezve, de kétségtelen, hogy ez a szám rohamosan fog növekedni, mert az internátusnak magának is megvannak a külön nevelési céljai. Vannak zsidó

szülők, akik maguk nem mehetnek ki Palesztinába, de azt akarják, hogy gyermekeik a zsidók jövő országában nevelkedjenek. Vannak zsidó szülők, akik nem akarják, hogy gyermekeik olyan viszonyok között nőjenek fel, ahol az antiszemitizmus és a numerusz klauzusz pokollá teszik az életet. Ezek a szülők

tudják meg, hogy Palesztinában van egy iskola, a Karmel tövében, Palesztina legjobb és legegészségesebb vidékén, ahol gyermekeiket úgy nevelik, hogy szellemük szabadon fejlődhesen, jellem dolgában pedig az emberiség legjobb matériája lehessen.

Dr. Fritz Löwenstein (Haifa)

Pozsonyi levél

Konzultáció, Az első zsidó közműhely. Zsidó tróka.
A jesiva

(Bratislava-Pozsony, június 20. Az Uj Kelet munkatársától.) Vajjon mi mutatja, hogy alig fél évtizede forradalom háborgott itt? A vasutak másodpernyi pontossággal érkeznek és indulnak, sürgő-forgó emberek az életért loholnak, a keresni-vágyás láza az arcokon, az emberek jól öltözködnek, hogy a kenyérharcban tetszetősöknék lássák őket. Rövid üdvözlések, kurtára fogott beszéd, komoly tárgyalások. Kipuszult a provinciárus széles kedélyessége. Pozsony arányai amerikai tempóban bővülnek, olyan bankpaloták szöknek az ég felé, amiket Londonban is megbámulnának. És rend mindenütt, üdítő tisztaság. Az élet nehéz itt, talán nehezebb mint egyebütt, az emberek a konzultáció áldozatát hozzák merév takarékossággal, de a látható fejlődés szilárd biztonságérzetet kapcsol a reménybe, hogy néhány év és itt nyoma sem lesz a háborus sebeknek.

Mert kint a gyári részeken, ahol fálnak támaszkodva munkanélküliek bámulnak a szemibe, itt szomorú nyomottsággal ütközik ki az ipari állam egyik nehéz problémája. A munkások nem zülnek el, az állam gondoskodik róla nemcsak segéllyel, de jó preventív eszközökkel is: nem engedi alkoholizálni őket. A köztársaság területén ugyanis pálinkafélt nem mérnek ki nyitott edényben, a zárt palackban mért ital pedig olyan drága, hogy lehetetlen vele nincsetlen embernek élnie.

Az állam tudja, hogy a munkás idegeire és izmaira bármikor szüksége lehet.

A zsidó mozgalom a politikában érvényesül; ezenfelül olyan területeken is, amikről ezeltől csak elmosolyodva beszéltek: zsidó fiuk nagy arányszámban mennek ipari pályákra.

Az elmúlt vasárnap ünnepi formák között nyitották meg a Pray-utcában a Mizrahi-csoport műhelyeit. Egyelőre csak asztalos- és bádogosműhelyt állítottak fel, mindössze kilenc talmudista-tanonca, közöttük tekintélyes rabbik gyermekei. A műhely egyik elkülönített sarkában *bet-hamidras* van, ahol mindennap néhány órán át talmudot és zsidó szeretetet adnak elő.

Figyelemreméltó jelenség, hogy erre az alkalomra a pozsonyi zsidóság minden rétege képviseltette magát. Chaszid és neológ, mérsékelt ortodox és fölvilágosodott, mind örömmel érezte ezt a napot, amikor a kékszalagos, fehér sápkás fiuk fiatalos akarása valóra válik.

Lebovics, a mizrahi főtitkárának megnyitója után a műhely kuratóriumának elnöke, *Lipkovitz* nívós és lemdületes beszédben hálálkodott azoknak, akik ima módot adtak arra, hogy a munka megbecsülése áthassa a zsidó népet.

Az üdvözlők sorában volt a Bnei Berit páholy képviselőin kívül a „Velksverband“ egyik elnöke, *Knöpfungmacher* igazgató, *Ehrenwald*, a jóléti intézmények reprezentánsa és *Grünberg*, az ortodox chevra kadisa elöljárója, aki az „itt nem lévők, de ideérzők“ tömegének köszöntését hozta elmés, finom beszédben. A neológ hitközség *Herczog* elnök képviselte. Csak aki ismeri Pozsony zsidóságának hitéletét, tudja felbecsülni annak a jelentőségét, amikor a neológok vezetői eljönnek hivatalos köszöntéssel egy konzervatív intézmény megnyitására.

A zsidó nemzeti eszme munkája volt.

Erdélyből elkerült barátaink közül Pozsonyban élnek most Ujvári Péter és Kaczér Illés. Ujváriak azóta Érsekújváron, Kaczérnak Bécsben jelent meg könyve. Pozsony irodalmilag bizony nehezen akar kialakulni és amikor Antal Sándor pompás kiállítású könyve kijött, nemcsak a mű benső kvalitásai okoztak meglepetést, hanem a grafikai és kiadói készség is, ami itt egészen újszerű dolog volt.

Kaczérral való dunaparti sétánkon a zsidó sorsról beszélgettünk.

— Én — mondja az író — valahogy komprimáltan magamban viselem fajtám egész sorsát. Óseink előtt is, mint előttem, nyitva állott az egész világ, — kivéve az országot, ahol éltünk. De azért megtartottam optimizmusomat. A pessimizmust átengedem Salamon királynak, akinek egy-

nél több felesége volt. Mosolyognom kell azokon, akik országról-országra való vándorlásaim miatt sajnálnak. Talán azokat kellene sajnálni, akik a helyhez kötöttségükre szerződést csináltak a sorssal. Én ezt nem teszem és nincs olyan chevra kadisa a világon, amelynél jelentkeztem volna. A gyerekeim számára az én kóbor életem a legszörnyű mulatság: pakolni, vonatra ülni, új tájakat, más városokat látni — ujjongás ez nekik. Ilyen örömeiket én nem tudok megrontani. Vannak hónapok, amikor a galut évezredeit csinálom végig büvészgyorsasággal magamban. Ilyenkor büszke vagyok a zsidóságra. Jó érzés. De ezért ismerem jobbat is.

Ujvári Péternek most fejeződött be a „Reggel“ című lapban egy nagyszabású regénye, hatalmas, bölcsészeti írás, egy nagy szív és mélyenjáró elme gyönyörű manifesztációja. Az utolsó sorokat írta éppen, kora reggel, a kis előszobában, amikor meglátogattam.

Halkan, nagy szívélyességgel fogadott. Nem akarta, hogy családját fölzavarjak.

— A szülés befejeződött — mondotta a gyöngyírással írott lapra mutatva. És sok gyönyörűséggel nézett végig a kéziraton.

A jesiva élete nem a régi már. Valamikor négy-öt száz hallgatója volt a Vár utcai talmudi iskolának, ma körülbelül másfélszázan járnak a siur-stubéba. Azt mondják, a tanítás módszeresebb mint egykor, amikor a jesiva legszabadabb iskolája volt a világnak. Konzervatívabb a szelleme mint régen, ha ugyan ebben a konzervativságban van fokozat. De ezt az újabb adottságok csinálják. Ma főleg Ruszinszko zsidóságából kerülnek ki a rabbinövendékek, leginkább chaszid-szülők gyermekei.

A fiatalok nyíltan vagy leplezetten cionisták. A főbbi agudista és vigyáz nagyon arra, hogy a fiuk meg „ne fertőztesenek“. A fiuk is ügyelnek érzelmeikre.

Vajjon kinek nehezebb a dolga?

Kik kaptak ingyen részvényt?

Tárgyalás előtt Ulain rágalalmazási pöre

(Budapest, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mult év júliusában — mint emlékeztetem — Lendvai-Lehner István fellepett a szegedi kerületben képviselőjelöltnek, és a támogatására leutazott Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő is beszédet tartott a városban. Ebben a kortes beszédben olyan kijelentéseket tett, hogy egyes miniszterek, képviselők és magas állású állam tisztviselők bizonyos vállalatoktól ingyen vagy kedvezményes áron részvényeket fogadtak el. Emiatt azután a kecskeméti ügyészség a megadott felhatalmazás alapján a kormány, a nemzetgyűlés és a tisztviselők megválasztása címén Ulain kiadatását kérte a nemzetgyűléstől. Amikor ez megtörtént, megindult az eljárás Ulain ellen, akit a kecskeméti törvényszék vizsgálóbírája ki is hallgatott. E vállomás alapján a kecskeméti törvényszék ártírt a budapesti törvényszékhez, hogy — mivel az ügyre kihallgatható valamennyi tanu a fővárosban lakik — idézze be őket és jegyzőkönyvileg hallgassa ki.

Medvés-Medico István dr. vizsgálóbíró már hónapok óta több tanut hallgatott ki, többek között Nagy Emilt még igazságügyminiszter korában, Andréka Károly főkapitányhelyettst, Rakovszky Iván belügyminisztert és még másokat, szombaton pedig Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselőt idézte be utolsó tanuként. Ezzel a vizsgálat be is fejeződött és a vizsgálóbíró átteszi a fölvetett jegyzőkönyveket a kecskeméti ügyészséghez.

A kecskeméti törvényszék Ulainnak ezt az ügyét a jövő héten Budapesten fogja letárgyalni, mert — mint említettünk — a bűnpör valamennyi tanuja budapesti és a főtárgyalásra való megidézésük s hosszabb kecskeméti tartózkodásuk nehézségeibe ütköznek.

Hitközségi

Az érmihá

Az érmihá belső vizsál törvényszék vai hitközsé rossz viszony viszony azu a bíróság el cstiletsértés, jelentést tet az volt, ho meg őt, ho botrányt es a tagok les azzal vádol nek nevezte botránycsin nyolc napi Dezsőt felt

Az esete fia, Weisz Nagyvárad és megvert huszonegy tetésre itél

A nagy büntetőtan ügyet. A nácskozás mentette és büntetésre

Ezzel a Weisz Her Glück Ben hamis tanu ügyészség járást.

Harmad Az első Koporsójára lottgyalázó abol fiatal kavicsal, délután tő Strohli Fer adni özvegy szülők szive latlan deszi dás forrasztorkára a g siratók meg emeletes pá egyre hang le a temető

A röhög jegyzéseket lók arcán r gördült tov a könny b szivekre é pedig még és a ke egyre suly a rabbi a sietős-gyors nélkül igye a drága ha

Mi és ellenünk ir gyalázások

Mert a morálja. A járó hajók küzdő fele hadifoglyot golyó mess keresztes z telettel ha brutális vo

Mert a az utolsó száll és ö nyugalmát emberi gy törvény ir kinek, aki röhög, gun utjára a z verek vére minden id lidaritása gyász és a

Hitközségi perpatvar a törvényszék előtt

Az érmihályfalvi zsidóság megzavart békéje

Az érmihályfalvi zsidó hitközségnek régi belső viszálya foglalkoztatta ma a nagyváradai törvényszéket. Weisz Herman, az érmihályfalvi hitközség volt elnöke különböző okok miatt rossz viszonyban élt Jakobovits Dezsővel. Ez viszony azután odáig fajult, hogy mindketten a bíróság elé vitték ezt a belső harcot és becsületsértés, rágalmozás miatt kölcsönösen feljelentést tettek egymás ellen. Jakobovits vádja az volt, hogy Weisz Herman azzal fenyegette meg őt, hogy megvereti, egy hitközségi ülésen botrányt csinált és így akadályozta meg, hogy a tagok leszavazzanak. Weisz Herman viszont azzal vádolta Jakobovitsot, hogy őt „ganef”-nek nevezte. A járásbíró Weisz Hermant botrányosítás és közcsendháborítás címén nyolc napi elzárásra ítélte, viszont Jakobovits Dezsőt felmentette.

Az esetet komplikálta, hogy Weisz Herman fia, Weisz Zoltán hat nappal az ítélet után Nagyváradon az utcán megtámadta Jakobovitsot és megverte. Ezért Weisz Zoltánt a bíróság huszonegy napi elzárásra és 4000 lej pénzbüntetésre ítélte.

A nagyváradai törvényszéken dr. Szöllősy büntetőtanácsa ma tárgyalta ezt az ominózus ügyet. A tanuk kihallgatása és két órai tanácskozás után a bíróság Weisz Hermant felmentette és Weisz Zoltánt 4000 lej mellék-büntetésre ítélte.

Ezzel azonban nincs vége az ügynek, mert Weisz Herman most Jakobovits Dezső tanuit, Glück Benőt, Pollák Mór és Berger Dávidot hamis tanulás és eskü miatt feljelentette. Az ügyesség most megindította ellenük az eljárást.

Halottgyalázás

Harmadik halottgyalázásról kapjuk már a hírt. Az első Kolozsváron történt, ahol Grünfeld Mayer koporsójára dobantak hangos koppanással a halottgyalázó kövek, a második Marosvásárhelyen, ahol fiatal diákok a gyászolókat dobták meg kavicsal, a harmadik, a legfrissebb, tegnapelőtt délután történt Kolozsváron a klinikák előtt. Strohi Ferenc rabbi a végtisztességet akarta megadni övegy Stern Károlyné holttestének, a gyászolókat szivettépő sírással állották körül a gyalu-latlan deszkaládát, amikor durva röhögés és csufolódás forrasztotta a gyászbeszédet mondó rabbinak torkára a gyászszíntességtető beszédét. A halottat siratók megrémülve ütötték fel a fejüket a négyemeletes palota ablakaira, ahonnan fiatalemberek egyre hangosabban és egyre durvábban röhögtek le a temetés tragikumát.

A röhögés után faragatlan és izléstelen megjegyzéseket kiáltottak le a halottnak és a gyászoló arcán megfagyott a könny, a szemekből nem gördült tovább az enyhülő patak végig az arcon, a könny befelé találta meg az utját, rácsorgott a szívekre és azt égette maró savával, az arcon pedig még egy árnyalattal sötétebb lett a gyász. És a kegyeltségtető és halottgyalázó szavak egyre súlyosabban koppantak a halott koporsójára, a rabbi abbahagyta a szót, a gyászoló pedig sietős-gyorsan, a tisztességadás minden külső jele nélkül igyekeztek a temetőbe, nehogy inzultus érje a drága halott koporsóját.

Mi és velünk együtt minden kulturember az ellenünk irányuló támadások közül az ilyen halottgyalázásokat tartjuk a legaimmorálisabbnak.

Mert az ellenünk intézett támadásnak nincsen morálja. A tankok és a gázbombák, a tengeralttjáró hajók harcának idejében is respektálták a küzdő felek a genfi konvenciót, a sebesültet; a hadifoglyot egy ujjal se bántotta senki, az ágyugolyó messzire kerülte el azt a helyet, ahol vörös-keresztes zászló lengett, a halottak előtt pedig tisztelettel hajlott meg az ellenséges lobogó. Ritka és brutális volt, amikor ezt megtették.

Mert a halottak előtt, hacsak nem halt ki már az utolsó csepp emberi érzés is, mindenki magába száll és önmagát gyalazza meg az, aki a halott nyugalma megbotyogtatja és csufot úz a legmélyebb emberi győrelomból és gyászból. Franciaországban törvény írja elő, hogy kalapot kell emelni mindenkinek, aki halottas menet előtt megy el, nálunk röhög, gunyszó és repülő kódarab kíséri utolsó útjára a zsidó halottat. Tul az eszmék és fegyverek véres harcain, az emberiség kulturáltékeit minden időben az emberi gyász és fájdalom szolidaritása mentette át a nyugalmasabb évekre. A gyász és a fájdalom tisztelete a legelvakultabb

időkben sem szakadt ki az elkérgesedett szívekből és ez volt az a morális bázis, amely már a harc idején igéretesen sejtette a békét.

Ezért különösen tragikus és keservesen fájdalmas érzés nekünk halottainknak meggyalázása. Évezredek átka az emberiségnek, hogy életében nem tud békében megférni egymással, de évezredek is-

teni és emberi törvény volt az is eddig, hogy a halál minden gyűlölséget megszüntet. Ezt a törvényt szegik meg azok, akik a halottakkal sem tudnak megférni a nagy emberi közösségben, akiknek rettegniük kellene attól, hogy halottgyalázó életükért testüket kiveti magából mindnyájunknak édesanyja — a föld. (—p.—)

Egy erdélyi magyar politikus az antiszemitizmus ellen

Gyárfás Elemér nyilatkozata az erdélyi zsidóság politikai szerepéről

(Cluj-Kolozsvár, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A liberális párt kolozsvári lapja, az „Infratirea” napok óta igen hasznos és értékes ankétot rendez hasábjain. Sorra szólaltatja meg az erdélyi kisebbségek vezetőpolitikussait, akik a szönyegen levő aktuális problémák kapcsán kifejtik, hogy miképpen képzelik el a harmónikus együttműködést a kormány és a kisebbségek között. Az ankét, amelynek során a magyar politikusok fejtették ki álláspontjukat, már eddig is igen figyelemreméltó eszméket és ösztönzéseket vetett felszínre. Nagyon üdvöské tartjuk, hogy a kormány felhívatalosa a céltalan támadások helyett végre a termékeny gondolatkicserélés és az egymástmegismerés útjára lépjen.

Az „Infratirea” mai száma Dr. Gyárfás Elemér volt főispánt szólaltatja meg. A kiváló politikus nyilatkozata során a zsidókérdéssel is foglalkozik, amelynek erre vonatkozó részei érdemesek arra, hogy a zsidó olvasóközönség széles rétegei is megismerkedjenek velük.

Az újságíró kérdésére, hogy mi a véleménye az erdélyi zsidó problémáról, Gyárfás ezt felelte:

— Keresztény vagyok. Pozitív és öntudatos keresztény. Komolyan veszem a hitem s annak parancsai szerint próbálok élni. Isteni tanítómesterem arra oktat: „Amit magadnak nem kívánsz, ne tedd azt másnak.” En sem kívánok a zsidóknak semmi olyat, ami nekem fájna, ha az én fajommal, az én népemmel, vagy énvelem történe meg. Minthogy a zsidókat bántalmak érik, teljes szívvel osztozok a fájdalmukban.

— A bűnösöket az igazságszolgáltatás büntesse meg. A komoly törvénykezés és a teljős közigazgatás védelmet kell nyújtson egyes csoportok, vagy társadalmi osztályok káros befolyása ellen. De, ha ez az eljárás nem indul meg és az intoleráns csoportok „meg akarják oldani” a zsidókérdést, akkor vagy ezeknek a csoportoknak nincs igazuk, vagy az állam szervei nem működnek úgy, ahogy kellene.

— Az erdélyi zsidók a romániai magyar kisebbséghez tartoznak-e? — kérdezte az „Infratirea” munkatársa.

— A magyar uralom alatt — hangzott a vá-

A bolgár Matteotti temetése

Petkov parasztpárti vezető a bolgár cseka gyilkolta meg. Száz ezer ember a temetésén. Megakadályozták a halotti beszéd elmondását

(Szófia, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szinte egyidőben Matteotti meggyilkolásával, politikai gyilkosság történt Szófiában is. A két gyilkosság motivumai szinte azonosak, ha következményeiben az olasz események el is halványítják a bolgár parasztság és szocialisták elkeseredett megmozdulását. Bulgáriában a parasztpárt vezető egyénisége Petkov képviselő esett a reakció áldozatává. Petkovot egy titkosrendőr golyója ölte meg, amikor otthonába igyekezett.

Petkov meggyilkolása valósággal forradalmi hangulatot keltett Bulgáriában, amelyet a vérszomjas Tzankov-kormány kész megint vérbefojtani, csak hogy hatalmát — mely alig különbözik a fascista rendszertől — biztosítsa. Szófiában valósággal ostromállapotot rendeltek el a katonaságot koncentrálták.

Petkov temetésére az egész országból százezernél több paraszt gyűlt össze, hogy ezzel is kifejezésre juttassák a parasztpárt törhetetlen erejét. De megjelent a teljes diplomáciai testület, élén Anglia, Franciaország és Olaszország nagyköveteivel, ezzel juttatták kifejezésre, hogy elítélik a bolgár reakció véres rendszerét.

A kormányt természetesen aggodalommal töltötte el ez a halottas tüntetés és igen szigorú rendszabályokat léptetett életbe. A gyászmenet élén

lasz — a zsidók azt vallották, hogy a zsidóság nem fajiság, hanem csak vallás és hogy ők éppen olyan magyarok mint mi, csak hogy ahelyett, hogy reformátusok vagy katolikusok lennének, ők zsidóvallású magyarok. Az impériumváltás után alakult meg a Zsidó Nemzeti Szövetség, amely azt vallja, hogy a zsidóság nem vallás, hanem faj, sőt nemzet. A zsidóság nagyrésze csatlakozott is ehhez az állásponthoz. Megindult egy folyamat, amely a helyzet tisztázását célozta volna, ha a kormány nem avatkozott volna bele és nem tiltotta volna meg a zsidóknak, hogy magyar nemzetiségűeknek vallják magukat.

— Ma a zsidóság közül sokan azt mondják nekünk, hogy ők magyaroknak vallanak magukat, ha a kormány megengedné nekik. Hogy mit mondanak ezek másoknak, azt mi nem tudjuk. Sajnálatos az a tény, hogy nem tudjuk azt, mit mondanának ők akkor, hogyha szabadon nyilatkozhatnának. Ezt igen fontos volna tudni egy a kormányban, mint nekünk is. Mi mindenképpen magyaroknak tartjuk mindazokat, akik nyíltan annak vallják magukat és akik készek is ennek a minőségüknek konzekvenciáit levonni.

Gyárfás Elemér férfias és őszinte nyilatkozata, különösen az antiszemitizmusra vonatkozó részében, bizonyára meg fogja tenni a maga üdvös hatását. Ami a zsidóságának a magyarsághoz való viszonyát illeti, teljesen egyetértünk Gyárfás Elemérrel abban, hogy minden felülről jövő beavatkozás csak károsan befolyásolja a kérdés tisztázását. A nemzeti alapon álló zsidóság sohasem kívánt ilyen beavatkozást, noha ez talán előnyöket jelenthetett volna számára, sőt határozottan és erőlesen viszályt okozhatott volna erre irányuló kísérletet. A politikai meggyőződéseknél belülről kell fakadniuk nem pedig külső kényszerekből, vagy opportunitásból Határozottan tagadjuk azonban Gyárfás Elemérnek azt a gyanúját, hogy sok olyan zsidó van, aki a magyarság felé magyarnak vallja magát, a románság felé pedig más álláspontot képvisel. Lehet, hogy akad egy-két ilyen kétkulacsos, elvtelen ember, de ezekkel bűnös dolog volna azonosítani a zsidóságot. A zsidóság nagy többsége nyíltan leszögezte magát a zsidó nemzeti gondolat mellett és férfiasan megnyilatkozott az a rész is, amely nem tette meg magáévá ezt az eszmét és továbbra is a magyarság politikai táborában kíván maradni.

— Le a gyilkosokkal!

Le a nép árulóival!

felirású táblákat vittek. Amikor a hatalmas gyászmenet a gyilkosság színhelyére érkezett, a meggyilkolt édesanyja összeesett. A tömegben hihetetlen elkeseredés lett urrá, úgy hogy a vezetők csak a gyász méltóságára hivatkozva tudták a felizgatott menetet lecsillapítani. A sirnál Pietrini képviselő beszédet akart mondani, de a rendőrség ebben megakadályozta. Erre megint kitört a lármák a nyitott sir mellett már-már véres összeütközésre került a sor. Közben valamennyi szófia gyárban leállt a munka. A gyárak munkásai hatalmas menetté tömörültek és kivonultak a temetőbe. A rendőrség és a katonaság azonban utjukat állta s ebből véres összeütközésre került a sor, melynek számos sebesültje van. A hatalmas menetet feltartóztatni azonban mégsem lehetett s kivonult a temetőbe, ahol azonban a temetés már végére ért.

A szobranjében Petkov meggyilkolása miatt az ellenzéki képviselők heves támadásokban részesítették a kormányt. Az ellenzék azzal vádolta a kormányt, hogy az állambiztonsági rendőrség mellett egy cseka működik, melynek egyedüli feladata azok üldözése és meggyilkolása, kik a kormánynak nem kedvesek. Petkovot is ez a cseka gyilkolta meg. Russef tábornok belügy-miniszter válaszolt a támadásokra s kijelentette,

hogy a kormánynak nincs semmi szerepe Petkov meggyilkolásában. Kijelentette, hogy az állambiztonsági rendőrség igazgatóját állásából elmozdították és az összes macedon származású ügynököket eltávolították.

Ezzel szemben az ellenzéki vezetők okmányokkal igazolták, hogy a gyilkosság hátterében a kormány áll.

Nagy feltűnést keltett, hogy Herriot francia miniszterelnök táviratban elítélte a merényletet.

Börtön és imádság

Aki megnyugszik az ítéletben, mert le akarja innádkozni a bűnét

(Cluj-Kolozsvár, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Alacsony, reketeruhás, összetöprödött anyóka állt ma délelőtt az ítéltábla büntetőtanácsa előtt. A vádiratból kitűnik, hogy a 62 éves Kóbor Mária azzal van vádolva, hogy a múlt év március 17-én ecetszesszel megmérgezte 82 éves férjét, Borza Vasiliet.

A dévai törvényszék foglalkozott elsőkön az ügygel. Az ügyész szándékos emberöléssel vádolta a 62 éves öregasszonyt. A dévai törvényszék nem látta a szándékos emberölést fenforogni, csupán gondatlanságban találta bűnösnek Kóbor Mariát, akit három évi börtönbüntetésre ítélte.

A kolozsvári ítéltábla ma délelőtt foglalkozott Kóbor Mária ügyével. A vallomások felolvasása alkalmával kitűnt, hogy a szerencsétlen öregasszony nem akart gyilkolni. Ime a vallomása:

— Negyven éven keresztül éltem a lehetőleg jobb egyetértésben férjemmel, Borza Vasilieval. Ezalatt az idő alatt, a szegénységünkkel eltekintve, elég jól éltünk és csak ritkán fordult elő, hogy valamiben hiányt szenvedtünk.

— Mikor megöregedtünk, férjem rászokott az italra és ettől kezdve ki nem fogyott az ital a káznokból. Lassacskán én is megszoktam a pálinkát és minden pénzünket pálinkára költöttük.

— A kérdéses napon, amikor szegény megboldogult uram meghalt, kifogyott a pálinkásüveg tartalma és így este pálinka nélkül feküdtünk le mind a ketten. Éjszaka többször felbredtem álomból. Egyszer az ablakon megpillantottam az ecetesüveget és elhatároztam, hogy szomjuságot ecettel fogom enyhíteni. Közben az uram is felbredt és ő is szomjuságról kezdett panaszkodni. Erre férjemet is megkínáltam az üveg tartalmával. Amint kézbe vette az üveget, azonnal felismerte annak tartalmát, de azért mohón emelte az üveget a szájához és az üveg tartalmának több mint a felét hiitta. Rövid idővel ezután férjemen erős hányinger vett erőt és reggelre meghalt.

Eddig szól az asszony írásba foglalt vallomása.

Ezután dr. Cseke, Kóbor Mária védőügyvédje emelkedik szólásra. Tartalmas beszédben védekezésértartatlanságát hangoztatja.

A tábla tanácsa ítélethozatalra vonul vissza és rövid tanácskozás után kihirdeti ítéletét. A tábla tanácsa megváltoztatta a dévai törvényszék ítéletét és a három évi börtönbüntetést négy hónapi fogságra szállította le.

Dr. Cseke az ítélet ellen felebezést akart bejelenteni, de a vádlott ebben megakadályozta és könnyörögve fordult a védőjéhez.

— Nem felebbezek! Ne tessék az ítéletet megfelebbezni, mert én érzem magamban, ha akaratlanul is, de büntetést követtem el és ezért a bűnömért meg akarok bünhődni. Igazságos bíráim négy hónapban állapították meg büntetésemet. Én elfogadom a büntetést és a fogságba magammal viszem imakönyvemem is és igyekezni fogok ezalatt az idő alatt a jó isten bocsánatát is kiérdemelni.

Az elég zsufolt terem hallgatái érdeklődéssel veszik körül a fanatikus öregasszonyt, aki istenbe vetett bizalmával fogja a fogságot elselni.

Mussolini felajánlotta lemondását

A király nem fogadta el a lemondást. Az olasz fascista feloszlását követelik. Az ellenzék harcot hirdet a fascista rezsim ellen. A francia kamara elvetette a szocialisták részvétlajavaslatát

(Róma, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Most került nyilvánosságra, hogy a kamara azon ülésén, amelynek napirendjén a Matteotti elleni merénylet szerepelt, az ellenzék koncentrált támadást intézett a fascista rezsim ellen és a fascista-párt azonnali feloszlását követelte. Az ülés végén Mussolini megjelent a királynál, akinek felajánlotta lemondását. A király a lemondást nem fogadta el és Mussolinin az ügyek további vitelére kérte. A „Popolo de Italia” Mussolini lemondásához azt a kommentárt fűzi, hogy a lemondás elfogadásának végzetes hatása lett volna Olaszországra, mert elkerülhetetlen volna a polgárháború a szocialisták és fascisták között.

Róma, június 20. Matteotti meggyilkolása alapján reudította meg az olasz fascista uralom eddig megdönthetetlenek hitt pozícióját. Az ellenzéki pártok óriási erőfeszítéseket tesznek arra, hogy a helyzet teremtette előnyöket a maguk részére kihasználják és meghódolásra kényszerítsék a fascista rezsim exponenseit.

„Azonnal fel kell oszlatni a fascista pártot”

A parlamenti ellenzék tegnapi értekezletén kimondta, hogy az állambiztonsági hivatal vezérigazgatójának lemondásán kívül a fascista párt azonnali feloszlását is követelik. Mussolini az ellenzék nyílt kérdésére kijelentette, hogy az ügyet megfontolás tárgyává fogja tenni.

Az ellenzék egyébként a legközelebbi parlamenti ülésen a következő konkrét követeléseket kívánja előterjeszteni:

1. A fascista párt és a fascista milícia azonnali feloszlátandó.

2. Demokratikus szellemben tökéletesen át kell alakítani a választási törvényeket.

3. Az ujonnan elfogadott törvények alapján haladéktalanul ki kell irni az új választásokat.

Hír szerint Mussolini kijelentette, hogy nem enged meg ezeknek a pontoknak a napirendre tűzését.

Kormánykörökből származó értesülések szerint Mussolinin komolyan gondolkodába ejtette az ellenzéki akció és elhatározta, hogy a fascista pártot gyökeresen átszervezi és a párt élére egy tiztagu direktóriumot állít.

Vallanak a gyilkosok

Milánói értesülések szerint Wolpi bevallotta,

Harden vádirata a német bíróság ellen

Miért nem jelent meg támadói hümpérének tárgyalásán?

(Cluj-Kolozsvár, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Június hó elején tárgyalta a berlini bíróság Ankermann Maxmilian volt német főhadnagy bünygyét, aki gyilkos támadást intézett Harden Miksa ellen, akinél hevesebb ellensége a német reakciónak alig van. Ankermann hat évi fegyházra ítélték, két büntársa még áprilisban csak enyhe büntetést kapott. A tárgyalásra beidéztek a most Hollandiában tartózkodó Harden Miksát is, aki azonban maga helyett levelet küldött, az elfogult, inficiált német bíróság hatalmas hangú vádiratát.

Ime Harden levele:

— Bár a tényállás a legkisebb részletekig is tisztázott, — három napon át (a két tetteárs ellen) folyt a tárgyalás. De korántsem a tettesek ellen! Nem, — hanem ellenem. Mint valami gonosz fickót, fél vagy egész zsűdöt stb. állítottak be, hogy ezáltal a büntetést mentsek. Az uszítókat és segítőtársait, bár tettük gyalázatoságát, a gyilkossági szándékot, ennek kapzsi motívumait írásbeli és szóban tett vallomások igazolták, — mint „gentlemanek”-et kezelték, „urak”-nak titulálták, a gyilkossági kísérlet alól felmentették őket és az összes enyhítő körülmények figyelembe vételével csak bagatellbüntetést kaptak. Az egyedüli, aki ellen kemény és szemtelen szavak hangzottak el: én voltam, aki hajszálnyira állottam a haláltól, akinek egészségét tönkretették, kinek színte elviselhetetlen anyagi kárt okoztak, aki halálos betegem állott egy ilyen bíróság előtt. A semmirevalók németi embernemességüket groteszk párosszal állíthatták szemben az én „hírhedséggemmel”.

Szinte ebben az időben követtek el merényletet az uralmon levő hordákok közelebb álló, tehát értékesebb Scheidemann képviselő ellen. Ennek egy hajszála se görbült meg, egy napig se korlátozta a merénylet abban, hogy a nyilvánosság előtt beszélhetett. Az állami bíróság előtt e bűnnek, melyből hiányzott a pénzvágy, husz évi fegyház volt a méltó büntetése. Az összehasonlítás önmaga adja a legélesebb szatíráját. A tárgyalás be-

hogy Matteotti holttestét Vievto közelében elásták. Ugyancsak beismerő vallomást tettek a vizsgálóbíró előtt Filippeli és Dumini is.

A vizsgálóbíró előtt egyébként megjelent egy fascista képviselő, aki eskü alatt ezeket vallotta: — Amikor én rövid idővel ezelőtt Dumini-val találkoztam Rómában figyelmeztettem őt: „Vigyázz magadra, mert rosszul fogsz járni. Tanácsolom, utazz külföldre.”

Dumini erre így felelt: „Egy tucat gyilkosság terheli a lelkiismeretemet. Ezekre a gyilkosságokra felbéreltek engem. (Ézért járok szabadlábban, de azoknak a karmai között vagyok, akiknek a parancsai értelmében kell dolgoznom. Ha ma ellenkeznek, úgy holnap eltennék láb alól.”

Az angol munkáspárt felháborodása

London, június 20. Az angol munkáspárt határozati javaslatot fogadott el, amely szerint felháborodásának ad kifejezést Matteotti meggyilkolása fölött. A párt testvéri üdvözlését küldi az olasz szocialista pártnak, amely haroban áll a szabadság és demokrácia alapelveit lábbaltipró erőszakkal.

Macdonald a római angol nagykövet utján felvilágosítást kér Matteotti eltűnéséről, mert a meggyilkolt képviselő személyes barátja volt az angol miniszterelnöknek.

Az angol munkáspárt jegyzéke nagy megütközést keltett Rómában.

Páris, június 20. A kamara elvetette a szocialistáknak Matteotti meggyilkolására vonatkozó határozati javaslatát, amely szimpátiáját fejezi ki az olasz parlament iránt, de helyteleníti a politikai gyilkosság bármily formáját. A szavazás előtt Herriot figyelmeztetett arra, hogy a határozatnak Olaszország szuverenitását respektálnia kell. Erre a szocialisták javaslatát elvetették.

fejezése után látva a német kriminálpolitikai mentalitás ilyen változását, elhatároztam, hogy soha önként nem állok többé egy német bíróság elé.

Véletlenségből 1923. év májusában Bécsben sikerült a főttestet elfogni. Miután Ankermann elfogatása után tizenegy hónap telt el anélkül, hogy én bármilyen értesítést kaptam volna, amikor már testileg és lelkileg tovább nem bírtam, Hollandiába utaztam. Három nappal elutazásom után kintűzték a rövid határidős tárgyalást. Az orvos teljes határozottsággal megtiltotta a visszautazásomat. Érzem, hogy én az új tárgyalás izgalmát, vagy még inkább utálatát elviselni nem bírnám. Még egyszer életemet, erőim tartalékát kockára teyem és a gyilkos centrális bosszuszomját magamra vonjam? Tán szives legyen lelkiismeretnélküli, gyáva gazemberekkel szemben? Vagy egy állami komédiában játszak statisza szerepet? Egyetlen értelmes ember sem adhat ezekre más választ, mint határozott nemet!

— Egy volt kolozsvári uriaszony tragikus halála. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Komzsiik Alajosné, a volt kolozsvári Kikakker-kávéház, majd a Newyork bérlőjének felesége, tragikus körülmények között halt meg Püspökfürdőn. Amikor otthonába akart felmenni, a lépcsőn összeesett és rövid szenvedés után szívzselhűdés következtében meghalt. Halála körül különböző verziók keletkeztek. Az egyik verzió szerint az uriaszony halálát az okozta, hogy amikor a püspökfürdői Bársony-féle üzletet betörtek ki akarták fosztani, ezt Komzsiikné észrevette. A rablók igen agresszíven léptek fel Komzsiiknéval szemben és ez viselte meg oly súlyosan az uriaszonyt. Egy másik verzió szerint a töltésen elesett és ennek következménye volt a hirtelen halál.

* Dr. Oprescu Mircea ezredes állatorvos, a milánói egyetem volt hallgatója az összes állatbetegségeket gyógyítja. Speciálta kutya- és macskabetegségeken. Rendel naponta d. u. 2—6-ig. Mikes Kalemén-u. 1. Telefon 22.

1980 LEI

a legujabb tavaszi férfiöltöny

Katz és Mendel

cégnél Cluj, Főter 10.

HIREK

Az Uj Kelet sz. egyetemes erdélyi és hánsági zsidóság, nspilapia
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei felévre 380 lei, egész évre 750 lei.

— **Sámuel kormányzó Londonba utazik.** Jeruzsálemből jelentik: Junius végén Sámuel főkörmányzó megkezdi szabadságát és Londonba utazik. Ezzel kapcsolatban a „Daily Mail” azt írja, hogy angliai tartózkodása alatt a kormányzó két kérdésben fog tárgyalni a brit kormányval, először hivatali megbízásának megkötéséről, azután a palesztinai kölcsön kedvező elhelyezéséről, amelyre már előlegeket is folyósítottak.

— **Lakásépítő akció Kolozsváron.** Az Uj Kelet beszámolt már arról, hogy Oradea-Mare-Nagyváradon nagy lakásépítő akció indult meg, amit maga a vármegyei prefektusa vezet nagy erővel és körültekintő gondossággal. Felhívásában a prefektus rámutat arra, hogy ő tudja legjobban, mint a lakásbizottság elnöke, hány jogos igényt nem lehetett kielégíteni tisztára azért, mert nem volt lakás. Kijelenti, hogy ezt az ügyet másként megoldani nem lehet, csak új lakások építésével és meg kell találni a módott arra, hogy az új házakat minél olcsóbban és a lakók minél kevesebb megterhelésével hozzák létre. A felhívásnak meg volt az eredménye, mert ma már egy házépítő társaság megkezdte működését a városban. Minden vállalat, minden gazdasági és egyéb befolyásos alakulat képviselve van az új társaságban. Ez az akció Clujon is visszhangra talált és a hatóságokat az utolsó napokban többen keresték meg azért, hogy hasonló módon meg kellene teremteni itt is a lakásépítés ügyét. Hír szerint Septimiu Muresan vármegyei prefektus foglalkozik a gondolattal, hogy a kolozsvári lakásépítő társasághoz olyan alapokon járuljon hozzá, mint amilyen elveken akarják Váradon megoldani a lakásügyet. A városnak sok olyan parcellája van, amely házépítésre nagyon alkalmas és ha megfelelő fizetési feltételek mellett szerényebb jövedelmű polgárok is hozzájuthatnak családi házhöz, a közeli jövőben a házépítés fellendülése várható és ezzel párhuzamosan eloszlanának a fenyegető rekiválás gondoljai.

— **Sajtóhiba-heiyeigazítás.** A tegnapi számunkban megjelent „Tovább tart a nyugtalan-ság Olaszországban” című cikkünkbe súlyos sajtóhiba csuszott be. A cikk utolsó három sorában „több vidéki fascista alakulat Rómába indult” szöveg helyett „több erdélyi fascista alakulat Rómába indult” szöveget szedtek. Az olvasó minden bizonnyal első pillanatban rájött arra, hogy ez a hír csak sajtóhiba révén láthatott napvilágot.

— **Október elsejéig meghosszabbították az újságírók vasuti szabadjegyét.** Bukarestből jelentik: Az államvasutak vezérigazgatósága közli, hogy az újságírók állandó szabadjegyét, amelyek érvényessége június harmincadikán lejár, október elsejéig meghosszabbítja. Az erről szóló rendeletet idejében közölni fogják a vasuti kalauzokkal és ellenőrökkel, hogy ismét elő ne forduljanak a multban tapasztalt panaszok és félreértések.

— **Arab pártalakulás a zsidókkal való béke érdekében.** Palesztinában három nagy frakcióra szakadt az arab lakosság. Mig egyfelől a tulzó arab nacionalisták ellenkezése miatt el kellett halasztani a palesztinai arab végrehajtóbizottság által össze-hívott mérsékelt arabok kongresszusát, a chevróni arabok szakítottak az arisztokraták politikájával és megalakították a palesztinai arab parasztpártot. Az alakulógyűlésen proklamált program szerint a párt elismeri az angol mandátumot Palesztina felett, együtt akar működni a kormánnyal és békés baráti politikát kíván folytatni a zsidó lakossággal. Az új párt alapítói kijelentették, hogy főcéljuk olyan feltételeket teremteni a béke és rend számára, melyek képessé teszik a népet arra, hogy minden erejével a gazdasági élet fejlesztésén és az általános jólét megteremtésén dolgozzék. Ennek érdekében a párt javaslatot fog terjeszteni a kormány elé, hogy megfelelő intézkedésekkel vegye védelmébe a palesztinai termelést, szállítsa le az adókat és kezdje meg a mezőgazdasági szaknevelést. Végül azt kívánja a parasztpárt, hogy új törvényhozótestületet válasszanak, amelyben az arabok is képviselést kapjanak.

Összeomlott egy Reinitz elleni vád

Ki gyilkolta meg Spitz nagyvárad papirzsacsakgyárost?

(Oradea-Mare-Nagyvárad, június 20. Az Uj Kelet tudóstól.) A Reinitz elleni vádak között szerepelt Spitz Jenő nagyvárad papirzsacsak gyáros meggyilkolása is. Spitz Jenőt három évvel ezelőtt gyilkolták meg és mivel ugyanakkor Reinitz Nagyváradon tartózkodott, kész volt a vád, hogy ő Spitz gyilkosa. A vád egyik motivuma az is volt, hogy Spitztől a gyilkos dollárokat rabolt el. Annakidején ebben az ügyben több letartóztatás történt, a gyanúsítottakat azonban, mivel semmi bizonyíték nem volt, szabadon kellett tehát bocsátani.

Ma azután Böhmel kassai rendőrtanácsostól átirat érkezett a nagyvárad rendőrségre, amelyben a Spitz meggyilkolására vonatkozó jegyzőkönyvek, tanuvallomások, adatok és Spitz Jenő fényképének megküldését kérte, mert a kassai

rendőrség valószínűnek látja azt, hogy Spitz is Reinitz gyilkolta meg. Egyben az átirathoz mellékeltek egy ezüst tula-órát és egy összerongált koffert. A feltevés megerősítésére elküldötték Spitz feltalálni vélt hullájának fényképét is.

A nagyvárad rendőrség ezután könnyűszerrel megállapította, hogy a kassai redőrtanácsos hamis nyomon jár, mert a hulla egy harmincéves fiatal-emberé, mig Spitz öregember volt. A családnak a családnak bemutatott órában és kofferben nem ismerték fel a Spitz tulajdonát.

Igy tehát nem marad más feltevés, legalább a kassai rendőrszenik részére, hátra, minthogy a megtalált ismeretlen hulla Reinitznek egy más ismeretlen áldozata, hiszen Szlovenszókban az utóbbi időkben minden ismeretlen hullában egy új Reinitz-áldozatot akarnak feltalálni.

— **Megszakadt a vasuti összeköttetés Erdély és Bukovina között.** Csernovitzból jelentik, hogy a vasuti összeköttetés Borgóprund és Dornavatra között az összekötő hidak megromlására miatt megszakadt. A rongálás oka felhőszakadás, mely ezen a vidéken is erősen tombolt.

— **Körutazási és fürdőszezonra szóló vasuti jegyek.** Bukarestből jelentik: A nyári szezonra való tekintettel a CFR. vezérigazgatósága elhatározta, hogy július elsejétől körutazási jegyeket fog kiadni a közönség számára. Az átutazási állomások láttamozására szolgáló szelvényekkel ellátott jegyeket csak legalább ezer kilométeres utvonala adják ki, a menetdíjat pedig a személyvonatokra érvényes kilométertarifa szerint fogják kiszámítani. A jegyeket, amelyek az expressz kivételével minden vonatra lesznek érvényesek, a következő körutakra lehet megváltani: 1. Bukarest—Darma-nesti—Dorna—Beszterce—Kolozsvár—Brassó—Bukarest. 2. Bukarest—Darma-nesti—Dorna—Beszterce—Kolozsvár—Szekelykocsárd—Marosvásárhely—Mádéfalva—Brassó—Bukarest. 3. Jasi—Darma-nesti—Dorna—Beszterce—Kolozsvár—Sz. Kocsárd—Marosvásárhely—Mádéfalva—Marasesti—Vaslui—Jasi. 4. Bukarest—Kiskapus—Nagyszében—Fogaras—Brassó—Kolozsvár. A körutazási jegyek har-minc napra szólnak és csak szeptember végéig kap-hatók. A fürdőszezonra szóló jegyeket bizonyos megszorításokkal az idén is életbelépteti a CFR. Ezeket a jegyeket július elsejétől augusztus 31-ig fogják árusítani és visszautazásra csak szeptember 30-ig lesznek érvényesek. Kedvezményes jegyek tulajdonosai és gyermekek nem kapnak külön kedvezményt a fürdőszezonra szóló jegyeknél.

— **Helyreállít a rend Albániában, a forradalmárok se veszednek.** A bukaresti albán konzulátus megcáfolja azt a hírt, hogy az albán forradalom vezérei között ellentétek támadtak. Az új albán kormány elnöke Fannoli, Albániának népszövetségi képviselője. A rend az egész országban helyreállt és a határ-kiigazító bizottságok folytatják munkájukat.

* **Dr. Cosmutza sanatóriuma** belgyógyászati és könnyű idegbetegek részére, különös tekintettel a légzőszervek megbetegedésére.

Költő
harisnya
minden
szinben
25 lei

Floh-
harisnya
minden
szinben
44 lei

NAGY

**HARISNYA-
VÁSÁR**

Muszlin-
harisnya
divat-
szinben
58 lei

Cérna-
muszlin
minden
szinben
90 lei

MÉLYEN LE-
SZÁLLITOTT
ÁRAKKAL

Selymfátyol minden szinben 125 lei

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkoztyukben és kötöttárunkban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

dását

át követelik.
ara elvettette

gya kamara azon
nék koncentrált
ását követelte. Az
rály a lemondást
 Mussolini le-
hatása lett volna
között.

közlemben elásták.
tek a vizsgálóbíró

nt megjelent egy
ezeket vallotta:
zelőtt Daminival
tem őt: „Vigyázz
ni. Tanácsolom,

tucat gyilkosság
a gyilkosságokra
szabadlábban, de
akiknek a pa-
Ha ma ellen-
b alól.”

felhőborodása

munkáspárt ha-
mely szerint fel-
teotti meggyilkol-
közletét küldi az
roban áll a szabad-
lútpró erőszakkal.
követ útján fel-
öl, mert a meg-
ja volt az angol

e nagy megütkö-

lvetette a socia-
ra vonatkozó ha-
ráját fejezi ki az
eniti a politikai
avazás előtt Her-
tározatnak Olasz-
kell. Erre a

g ellen

álpolitikai men-
et, hogy soha
et bíróság elé.

usában Bécsben
Ankermann elfo-
anélkül, hogy
na, amikor már
birtam, Hollan-
azásom után ki-
Az orvos tel-
visszautazásomat.
igalmát, vagy
a bírnám. Még
kockára tegyem
t magamra von-
etnélküli, gyáva
állami komé-
Egyetlen értel-
választ, mint

sszony tragi-
jelent: Kom-
kaker-kávész, a
ge, tragikus kö-
fördön. Amikor
n összeesett és
következtében
erziók keletkez-
asszony halálát
fördő Bárosny-
tani, ezt Kom-
ressziven léptek
selte meg oly
a verzió szerint
szménye volt a

es állatorvos, a
z összes állat-
kutyabetegség-
2-6-ig. Mikeš

— **Házasság.** Grünwald Géza, a helybeli Grünwald és Steiner cég beltagja e hó 19-én tar-totta esküvőjét Erdős Henrik ceglédi kereskedő eányával Incyvel.

Weisz Gyula Budapest eljegyezte Rosmann Helénkét Nagyiklódrol.

— **Összerombolták a dési zsidók tennis-pályáját.** Désen, ahol tekintélyes számú zsidó lakik, ezideig nem igen fordultak elő a kolozs-váriakhoz hasonló antiszemita zavargások, sőt a város háromnemzetiségű lakossága példás egyetértésben élt. Az idén azonban megbon-tódott ez a jóviszony és a dési antiszemiták, ha nyílt utcai zavargásokat nem rendezhettek, azzal igyekeztek tanujelét adni elvakultságuk-nak, hogy a zsidókat kizárták a tennispálya bérletéből. A dési zsidók nem sokat keseregtek emiatt, hanem önálló tennispályát építettek maguknak. Ez azonban keresztül huzta a kon-kolyhintők számításait és bosszúból az elmúlt hét pénteken éjjel összerombolták a zsidók új tennispályáját. Vasárnap helyrehozták a ká-rokat, de szerdán ismét romboló kezek garáz-dálkodtak a zsidó tennispályán. És hogy sen-kinek kétsége se legyen aziránt, hogy kik vol-tak a tettesek, két hatalmas fából összerótt kampókeresztet szurtak le a földre. Feltűnő, hogy a rendőrség egyik esetben sem indított vizsgálatot a tettesek kiderítésére.

— **Szász képviselő kihallgatása a király-nál.** Bukarestből jelentik: Hans Otto Roth szász képviselő tegnap délután kihallgatáson jelent meg a királynál, aki előtt tolmácsolta a szászok kívánságait az iskolai reformmal és általában az iskola-rendeletekkel kapcsolatban.

— **Nagyvárad zsidósága ragaszkodik a liceumhoz.** Nagyvárad tudóstónk jelenti: Az iskolai év végének közeledtével ötszáz nagy-várad zsidó szülő tekint aggodalommal a vizsgák elé, melyeknek a sorsa attól függ, hogy visszaadják-e idejében a zsidó liceum nyilvá-nossági jogát. Erre vonatkozólag némi meg-nyugtatóst keltett az egyik bukaresti lap hir-adása, mely szerint a közoktatásügyi miniszter legközelebbi rendeletet bocsát ki arról, hogy a felekezeti iskolák növendékei saját tanáraik előtt fognak vizsgázni minden külön vizsgadíj nélkül. A jövő tanévet illetőleg a most parla-ment elé kerülő új iskolatörvény alapján Nagy-várad zsidósága a legnagyobb áldozatok árán is fenn fogja tartani a liceumot, hogy gyer-mekeit a maga iskoláiban nevelhesse. Jövőre a liceum már saját helyiségében lesz, amelynek építését már júliusban megkezdik a volt Szi-lágyi Dezső-utcában. Az iskolaépítés céljaira már eddig is tekintélyes összeg áll rendelkezésre, úgy hogy június hó 23-án már megtart-ják az építési versenytárgyalást. A hitközség reméli, hogy minden egyes tagja anyagi erejé-nek megfelelően támogatni fogja az akciót.

— **Hány zsidó él Romániában.** A nagy-romániai zsidóság számáról fantasztikus számok vannak forgalomban, különösen az antiszemita röpiratokban. A regábeli zsidóság lapja most ezzel a kérdéssel foglalkozik és a romániai zsidóság számát 750—800 ezerre becsüli.

— **Radicsot nem gyilkolták meg.** Belgrád-ból jelentik: A Radics meggyilkolásáról szóló hírt megcáfolják. Radics elutazott Moszkvából és közelebből Genfbe érkezik.

— **Nagyváradon az Uj Kelet részére hir-detéseket és előfizetéseket** felvesz Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám. Telefon 8—53. (Rosenberg Jenő bórkereskedésében.)

KÖZGAZDASÁG

Az erdélyrészi faegyesület válsága

Huszonharmadikán ül össze Bukarestben az ötös bizottság. Memorandum a vágatási engedélyre vonatkozó rendelet visszavonása érdekében

(Cluj-Kolozsvár, június 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egyes erdélyi sajtóorganumokban olyan természetű megvilágításban volt olvasható a június 23-án összeülő faegyesületi ötös bizottság ülése, mintha ez az ülés a faegyesület további és mai formájában való fennmaradását akarná biztosítani. A sajtó egy része, nyilván tendenciózusan, azt is hangsúlyozta, hogy a lemondott Groza Péter dr. elnök helyébe új elnököt fognak választani, tehát a faegyesület mint egyesület nincs válságban, csupán az új elnök személyében nem tudott még döntésre jutni az ötös bizottság. Ezzel szemben az Uj Kelet munkatársa jól értesült helyről azt az információt nyerte, hogy a faegyesület a mai önálló és szuverén testületi formájában nem fog fennmaradni, sőt fennmaradása esetleg arra vezetne, hogy azok a káros intézkedések, melyek az erdélyi fatermelést az utóbbi időben oly súlyosan érintették, mintegy állandósulnának. A faegyesület tagjainak többsége azt az álláspontot képviseli, hogy a faegyesület mai formájában semmiesetre sem maradhat továbbra fenn.

Az ötös bizottság döntése — a faegyesület legtöbb tagjának véleménye szerint — nem lehet más, mint az, hogy a faegyesület mint

Hat új vámhivatal a román-jugoszláv határon. A legutóbbi román-jugoszláv határrendezés következtében a minisztertanács a következő helyeken új vámhivatalok felállítását rendelte el: Milcovat helyett Jam (fiókhivatalok: Varadia, Nicolint és Naidas), Clopodia helyett Draganesti (fiókhivatal: Latunasu), Carpinis (Gyertyámos) helyett Zsombolya, a Jugoszláviához került Módos helyett a temesvári vámhivatal hatáskörébe utalt Cruceeni, a csanádi vámhivatalhoz tartozó Santinela és a Módostól elszakadt Etelek, amely a temesvári főhivatal hatáskörébe tartozik. Zsombolyán vasúti vámhivatalt is felállítanak az áruforgalom zavartalanabb lebonyolítása érdekében.

Tömegesen adják vissza az iparengedélyeket Nagykárolyban. A teljes ipari és kereskedelmi pangás Nagykárolyban ma már odavezetett, hogy az elmúlt hónapokban körülbelül kétszáz iparos volt kénytelen visszaadni iparengedélyét. Ezzel szemben ugyancsak idő alatt csupán félannyi engedélyt váltottak ki. A kiváltott engedélyek nagyrésze is kereskedelmi vállalatok számára való. De ezek az új kereskedelmi vállalatok nagyrésze is rövidéletű.

Aranytarifát vezet be a Máv. Budapestről jelentik, hogy a Máv. aranykoronás alapon vezet be az új tarifát, július elsejével kezdettel. Az új aranytarifa szerint az áruszállítás 12 százalékkal haladja felül a béketerítit, de az új személytarifa mintegy 30 százalékkal olcsóbbak a békebelinél.

A magyar hadikölcsönök valorizációja. A magyar hadikölcsönök árfolyama emelkedésben van. A 6 százalékos címleteknek 100 korona névértékéért 350 koronát, az 5-5 százalékosokéért pedig 330 koronát fizetnek. Ez a minden átmenet nélküli árfolyamemelkedés azzal magyarázható, hogy a hírszerint a forgalomban levő nosztrifikált címleteket progresszív alapon fogják beváltani. A korábbi hadikölcsönök beváltási árfolyama nagyobb lesz, mint a későbbieké, mely utóbbiaknak már a kibocsátásánál sem volt teljes aranyértéke.

Az iparügyi vezérigazgató Kolozsváron. Mint megbízható helyről értesülünk, a jövő hét folyamán Cesar Popescu iparügyi vezérigazgató Kolozsvárra érkezik. A látogatás célja az, hogy az iparügyek legfőbb állami funkcionáriusa közvetlen betekintést nyerjen az erdélyi, illetve kolozsvári és Kolozsvár vidéki vállalatok és üzemek üzleti és termelési menetébe és személyi tapasztalatok alapján döntsön az előkészületben

autonóm szerv olvadjon bele az UGIR-ba, melynek keretein belül sokkal hatékonyabban tudja az erdélyi fatermelés és faipar érdekeit megvédelmezni. Valószínű tehát, hogy a június huszonharmadiki bukaresti értekezleten ez az álláspont fog győzni és az ötös bizottságnak sikerülni fog az UGIR vezetőségével olyan kompromisszumot kötni, mely egyrészt biztosítja az UGIR keretein belül a faegyesület autonómiáját, másrészt garanciát nyújt arra nézve, hogy a jövőben azok a sérelmek, melyek a közelmúltban a faegyesületet érték, nem fognak oly gyakran megismétlődni.

Az egész erdélyi fatermelést megbénító és fatermelési munkakalmakat megszüntető vágatási engedélyekre vonatkozó rendelet visszavonása érdekében a szenátus egyik tagja memorandumot dolgozott ki, amelyben az alkotmányban lefektetett alapelvekre hivatkozik és rámutat arra, hogy ez a rendelet nemcsak a magántulajdon fogalmát csufolja meg, hanem az állam törvényeivel is homlokegyenest ellenkező. A faegyesület el van szánva arra, hogy a fatermelést lenetlenné tevő és a vágatási engedélyre vonatkozó rendelkezést a Curtea de Casatie (Legfőbb semmitőszék) útján fogja megsemmisíttetni.

lévő és nagyjelentőségű iparügyi törvényjavaslatok irányelveit illetően. Személyesen akar meggyőződni a vezérigazgató a feldolgozás alatt lévő ipari statisztika adataiból kiválólag termelési áradályok és sérelmek okairól is. Ipari körökben nagy fontosságot tulajdonítanak Cesar Popescu kolozsvári látogatásának.

Felszámoló jugoszláv bank. Zágrábol jelentik: A Zágrábi Bank legutóbb tartott közgyűlésén kimondotta a felszámolását.

Csökken a munkanélküliség Csehszlovákiában. Prágából jelentik: Hivatalos statisztika szerint májusban 29 ezer munkanélküli lett államiilag segélyezve. Ez a szám az áprilisi 48 ezer 600 zal szemben 19 ezer 600 csökkenést jelent. 1923 májusában munkanélküli 112,538 volt.

A magyar nemzeti bank politikája. Budapestről jelentik: Ma delután tartja a Magyar Nemzeti Bank első főtanácsi ülését. Az ülésen Popovics, az Osztrák-Magyar Bank volt kormányzója nyilatkozni fog a bank devizapolitikájáról, a takarékkorona-átszámításról. Illetékes helyen úgy vélekednek, hogy a korona mai árfolyama stabilizálható lesz.

A mai valutapiac

A mai piac teljesen a tegnapihoz hasonló keretek között alakult ki. Valamivel élénkebb kereslet mellett a következő árakat jegyezték: Osztrák korona 308—312, magyar korona 415—420, cseh korona 673—678, svájci frank 40·70—40·80, francia frank 12·35—12·40, dollár 229—230, font sterling 996—998, olasz lira 10·05—10·08.

Valutapiac június 20-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1258, Berlin —, London 997, Newyork 229·75, Róma 10, Zürich 40·85, Bécs 32·50, Prága 675, Budapest —, Varsó —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 815·00, márka 54·50, leva 150, török lira 113, font sterling 988, francia frank 1255, svájci frank 40·50, olasz lira 990·00, drachma 380·00, dinár 260, dollár 226·50, lengyel márka 26, osztr. korona 34·00, magyar korona 26·25, cseh korona 660.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 134·5—134·5, Amsterdam 211⁵/₈—211⁵/₈, Newyork 564·50—563·75, London 2448·00—2446·50, Páris 30·40—30·40, Milano 2450—2443·75, Prága 1666·25—1665·00, Budapest 65·00—65·00, Belgrád 672·50—170·00, Bukarest 250·00—250·00, Varsó 109·50—609·25, Bécs 79³/₈—79³/₈.

SPORT

Reflexiók

a tegnapi mérkőzéshez

Gyönyörűen játszottak a németek a tegnapi mérkőzésen. Igazi iskolajátékot produkáltak, különösen a második félidőben adtak egy kis izelítőt az igazi futballból. Percek teltek el és nem jutottak a mieink labdához. Nagyszerű összjátékuk nem is sejtette velünk, hogy válogatott csapatot látunk játszani. Megtudtuk a tegnapi mérkőzésen, hogy nálunk Kolozsvárt nem tudnak futbalozni. Egyetlen játékos sem játszott ki tegnap formát, hogy arra rámondhatnók, hogy kielégített. Na de van alkalom a reperálásra. Helnap ismét játszani fognak és megmutathatják, hogy legények a gáton.

Érdekes epizódok is játszódtak le a tegnapi mérkőzés alkalmával. Málnási egyike volt a leg-agilisabb játékosoknak. Erélyes közbelépése sok góltól mentette meg Lázár kapuját. Egyetlen hibája az, hogy nem továbbítja a labdát. A második félidőben az egyik hangos néző a tribünről oda kiáltja neki: „Embernek adja a labdát.” Ebben a pillanatban mintha szót fogadna Málnási, Braunhoz passzol. „Embernek adja, — mondja most már dühösen — ne Braunnak”, akit a mérkőzés során állandóan Ufferininek csúfolt a közönség.

Jó volna néhány német játékost leszipkázni, mondják többen a tribünön. Hiszen a mi fiaink az olimpiász óta elfelejtettek futbalozni. Ugy halljuk, hogy az első „fogás” irányában már megtették a lépéseket. A kistermetű Walter, a KESE vezetőembere tárgyalásokat kezdett a magastechnikája centersatárral és hír szerint eredménnyel. (b. b.)

Folytatják a bajnoki szezont. Holnap leszajlik a németekkel a mérkőzés és azután hozzálátnak a bajnoki mérkőzések lebonyolításához. Kedden este értekezletet tartott az intézőbizottság és már tett is ilyen irányban lépéseket. Elrendelte az öszről megsemmisített KAC—Universitatea mérkőzés lejátszását. Az újrajátszás időpontjával huszonnegyedikét, tehát keddet állapította meg. Ha az Universitatea győz a keddi mérkőzésen, a bajnokság nehezen lesz tőle elvitatható.

Revánsmérkőzés Kolozsvár és Középnémetség válogatottjai között. Vasárnap revánsot ad Középnémetség csapata Kolozsvárnak. A tegnapi mérkőzés kettő nullás veresége után Kolozsvár revánsot kért a német csapattól. Így tehát vasárnap ismét gyönyörű mérkőzésben lesz részünk. Értesülésünk szerint a kolozsvári szövetség okulva tegnapi hibáján, új felállításban veszi fel a küzdelmet. Az új csapat felállítása a következő: Szatmáry, Málnási, Pollák, Fazakas, Végk Kami, Palesay, Raduch, Guga, Rakitovszki, Deutsch Simi, Cipcigan. A mi részünkről is szerencsésebb összeállításnak tartjuk ezt a csapatot, mely ha nem is győzelmi eséllyel, de erősebb félként veheti fel a küzdelmet a németek ellen.

Abrahams, az angolok büszkesége a legutóbbi versenyén 9·6 mp-es futásával beállította a 100 yardos síkfutás világrekordját. (Kelly 1906, Drew 1914, Paddock négyszer 1921, Coaffe 1922.)

Hoff, Norvégia olimpia reménysége, a nagyszerű rudugró világrekorder, egy tréningjén ballában súlyos természetű izomrándulást szenvedett, mely talán megakadályozza az Olimpiáson való indulását is.

A budapesti másodosztályú bajnokság befejezése. Budapestről jelentik: A budapesti másodosztályú bajnoki mérkőzések befejeződtek. A BEAC és az NSC az első osztályba kerülnek. A másodosztályú bajnokság harmadik helyezettje TTC, negyedik helyezettje pedig a MAC lett.

Az Olimpia megővta a Sámson mérkőzést. A mármaroszigeti zsidó sportegyesület, a Sámson, június elsején 1:0 arányban legyőzte a szatmári Olimpiát s ezzel bekerült az első osztályba. Az Olimpia most zöld asztalnál akarja megnyerni a mezőn elvesztett mérkőzést, mert óvást jelentett be, állítólag igazolatlan játékos szereplése miatt.

Szőrmefestés és
gyapjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTIT
"KRISTALY" GŐZMOSÓGYÁR CLUJ
Telefon 500

Gyapju és gyapju-
fonalfestés

Kov
lése a
házlátog
vel talá
Kató a
számotte
mult sze
vánja vo
mindkett
a tetszés
találkoz
ismerése
sem árt
bariton
mint val
jobb sze
ség egy

A
Szombat
ság
El
gy
Szombat
Vasárnap
gy
el
ke
Vasárnap
Hétfő d.
ság
ad
me

Sele
a „Szer
hamis ba
örökös s
Urak
Nagy k
a társad
Claretta
Apol
és 1 fiu
ban. Luc

No. 369-92

No. 369-92

ביום יום
קיים את
יום עם דר

מסען ארבע
ד פארטונען

Comunit

ער חנכה
ער פארטונען
מסען

Sámu

kórház

89.

A Kere

הן
הן
הן

הן
הן
הן

ERDELYI
sztalosok

Sir a

PRÓHIRDETÉSEK

Próhirdetésnél egy szó 3.—, vastag betűvel 6.— lej. Legnagyobb próhirdetés 30 lej. Alláskeresőknek 30% kedvezmény.

Perzsa és szmirna szőnyeg jutányos áron kapható és megrendelhető bármily méretben a **Govoara-**nál Cluj, Strada Londrei (Hosszu-utca) 26. Kérjen árajánlatot. 1670

Hölgyek figyelmébe! Mindennemű modern hajmunkák, tambourir választék, kizárólag elsőrendű anyag s készítmény, L'Oréal-Henné minden színben kapható. Megrendelést vidékre is eszközölök. Vágot hajat kicsinyben és nagyban veszek. — **Mussa Gyula Cluj Str. Memorandului 10**

10 év óta fennálló női kalap üzlet Marosvásárhely forgalmas uccájában családi okból átadó. Grünfeld Margit, Tg.-Mures, Str. Călarășilor [Kossuth L.-ucca] 14. 7385

Németül is beszélő izr. vallású urilány kisebb gyermekek mellé ajánlkozik. Salamon Böske, Brassó, Vár-ucca 13. 7389

Junius 22-én árverésre bocsájtom jókarban levő esőplőgarmiturát 60.000 lei kikiáltási áron. Borsit István, Supurul de jos, jud. Salaj. 7390

100.000 lej ovadékkal bármilyen állást keres fiatal, volt önálló kereskedő, ki több szakmában jártas, leveleket „Megbízható” jellegre a kiadóba kéri. 7396

Erdély legelőnyösebbben elismert **mellicző** üzletelő párisi kaphatók a székelyi dicsőség. **Hastűzők** raktár-ron 250 lejtől.

E. ROSENZWEIG Str. Regina Maria 6.

Telefon 758

INDUSTRIA TEXTILIA ARADINA SOCIETATE ANONIMA

★ **Románia legnagyobb textilgyára Arad** ★

ARADI TEXTILGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

58

Havre—New-York

Gyorspostajáratok

Kanada—Kuba—Mexikó—New-Orleans
Haiti—Antillák—Északafrika felé

Felvilágosításokat nyújt:

SOC. „SARNIA“

Pasagiul Comedia
BUCURESTI

és „RECLAMA“ CLUJ

Rador 302

„Löbölín“

japán email és padlólack a **vezető márka.**

Minden egyes doboz jó minőségért garanciát vállalok. Zinkweis peterswaldi, finiss la, korong, mázoló, vonalzó író eszettek a legjobb minőségben és olcsó árak mellett **Ignatie Nussbacher** festéküzletében, Cal. Reg. Ferdinand 65. Telefon 244

Fabrică de case de bani

Geldschrank-Fabrik

Pénzszekrénygyár

Jakabfi & Co

TIMIȘOARA
Str. Timotei Cip. (Battyány-u.) 13
Telefon 12-68

Képviseleteink és mstraktírak: Clujon Arthur Loewy & Co. szállítók, Oradea-Maren „Stabil” gépezeteket Nagypiac, — Satu-Maren Em. Weiss Söhne szállítók, — Aradon Arnold Pollák szállítók.

Veszek zsidó könyvtárat magas áron! Dus választék nagy raktár

egyszerű és diszkótésű **imakönyvek**
Finom minőségű **taleszok,**
gyapju- és selyem
valamint az összes szertartási cikkek közül:

ספרים תפילות מיוחדות מצוינות בציורם וקישורם.
כתונת זכוכית: Zsidó tudományos könyvek, ספרים שופר, אתרוגים לולבים והדסים.
עטרות נאדר אין זילבערברטען!

ANTON ROSENZWEIG librerie (Buchhandlung) CLUJ
Piata Mihai Viteazul 37-38. [v. Széchenyi-tér]
Alapítva 1890. Saját ház.

ספרים האנדלוני
Detail — Anglo.

Zsák Zsineg Kötél

HAVAS DEZSŐ
TIMISOARA

Első Erdélyrészi Ékszerárúgyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
Telőlos interurban 9-1B * Sürgönyes: Jászare, Cluj

Ékszerárúgyártás, nagykereskedés

Fogószati arany * Arany, ezüst és platina barméltakal

Klenze és Schwarzswaldi órákban, valarsint binarsai tárgyakban nagy lezakat

Geak vizontelársultóknak!

Férfikalapokat

fest, tisztít, formál és vasal

Fehér István kalaposmester,
Cluj, Unió-utca 21. Redout.

Postai megrendelések is eszközöltenek!

HA
Ön művészi **Blondel**

és más kereteket óhajtt venni, okvetlen kerresse fel

keretkészítő és aranyozó műhelyét Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu 7.

SÓHLYAI

Karlsbadból közvetlen importált

porcellán és Steingutedények

éttermi-, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fuvott üvegáruk, lámpaárak, demyohn, gyógyszer és betőttestűvegek legelőnyösebben beszerezhetők;

Ausländer Lajosnál Cluj
Piata M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 964

Betonkeverőgépek

valamint az összes cementipari gépek, u. m. cementtétőcserepek, betontéglák, üreges betonblokkok, cementterazzo, granitoid, járdalapok gyártására kézi és erőhajtásra berendezve, formák, betoncsövek, kutygyűrűk, lépcső és egyéb építési anyagok gyártására. Teljes asbestcementpalagyári berendezések, I-a cementfestékek stb. stb. raktárról azonnal szállíthatók.

MODERNA

Építőipari Gépek és Radiátor Rt.
Brasov, Kis ucca 12.

Árlapok és költségvetések díjmentesen!
Mielőtt cementipari gépet vásárol, kérjük raktárunk megtekintését!

Önmaga ellen vét,
Nagy és Szilágyi-

nál festeti és tisztítottja ruháját. Cluj, gyár Strada Baritiu (volt Malom-utca) 4. Felvételi helyek: Kossuth Lajos-utca 36. és Galamb-utca 23. szám alatt

Prima Brill-féle géphajtószij minden méretben kapható **Grossmann Jenő Nagyvárad** Baross-utca 10. Sürgönyosin: Grossmasin. Telefon: 1-86

Kalozsvár, N. Viteazul R. T. székelyi Cluj, 20. Székely L. Pop (volt Székely-utca) 41. szám.

Vége az a már zsidóság lozsmegy fektusi m blankettá mérők li fel az o suk és t helyüket Imma tenciák ő szükség sulyos pa ség vizsg bekre; e általános, is. O, n miért elé miért ne amelynek tenciák t szintleg harcnak bizonyos blanketta lyos meg vácja is. Vegy mely vég hogy ne és mód e egy meg tiszemita Bár nem nak az a öntudato lényes a amely eg járó-kelő nemzeti vándhírd de ugya évek ho akik add löttük é már örö részül. Enne sulyosab szájak el liség hal már. Ré még el lyek a z szükebb arra, ho zsidót, n örparanc És régi ban, me miképen tenni, er slachták idején, a nek meg megszisz tottak n voltak e lizmus e olyan er zölne m a népet szép érv az elüzö etabere holt, mi lönségg annyit őrző lát italmérv